

בית משפט השלום בחיפה

ת"א 33646-03-19 קבוצת בראל נכסים בע"מ נ' שירן ואח'

ת"א 33507-04-19 מירמוביץ נ' יעל

לפני כבוד השופטת אביגיל זכריה, סגנית הנשיאה

1. קבוצת בראל נכסים בע"מ חברות 513396796 **התובעות:**

ע"י ב"כ עוה"ד משה כהן ואח'

2. רונית מירמוביץ ת.ז. xxxxxxxxxxxx

ע"י ב"כ עוה"ד צליל דפני קנזי

נגד

1. יעל שירן ת.ז. xxxxxxxxxxxx **הנתבעים:**

2. יהודה שירן ת.ז. xxxxxxxxxxxx

ע"י ב"כ עוה"ד תומר בר נתן

ספרות:

האלד גנאים, מרדכי קרמניצר, בועז שנור דיני לשון הרע - הדין המצוי והדין הרצוי

חקיקה שאוזכרה:

חוק איסור לשון הרע, תשכ"ה-1965: סע' 2, 2(ב), 7, 7א(ב), 7א(ג), 13, 13(5), 13(7), 14, 15, 16

מיני-רציו:

* נדונו שתי תביעות בעילה לפי חוק לשון הרע, שהדיון בהן אוחד. בהתחשב בלשון הפרסומים, הפגיעה הגלומה בהם, הזדון שהיה גלום בהם, כמות הפרסומים (2) ביחס לכל תובעת, משך הפרסומים, ובהינתן שהפרסומים נמחקו בטווח של דקות עד שעות, נפסק לקבוצת בראל פיצוי בסך של 10,000 ₪ ולמתווכת נפסק פיצוי בסך של 15,000 ₪.

* נזיקין – אינטרנט – לשון הרע

* נזיקין – עוולות – לשון הרע

* נזיקין – פיצויים – בגין לשון הרע

שתי תביעות בעילה לפי חוק לשון הרע, שהדיון בהן אוחד.

בית המשפט פסק כלהלן:

תביעתה של קבוצת בראל מושתתת על שני פרסומים: הראשון והשלישי. בחינת הפרסום מעלה שהאמירות בו חורגות מהבעת דעה או ביקורת לגיטימית. אמירות כמו: "קבוצה של נוכלים ורמאים", "מוליכה שולל", "מחתימה אותם על טפסי מרמה", "אנו ממליצים לכם להתרחק ולהימנע מכל קשר ועסקה עם קבוצת הנוכלים" מהוות ביטויים שיש בהם משום לשון הרע, שמטרתם להשפיל את התובעות בעיני הבריות ולייחס להן מעשים שליליים ופליליים באופן שיבזה אותן ויפגע במשלה ידן וזאת בצורה ברורה ומובהקת. הדברים אינם משתמעים לשתי פנים ויש לדחות את פרשנותה המאוחרת של הנתבעת בעניין זה.

תביעתה של המתווכת מושתתת על שני פרסומים: הראשון והשני. עיון בפרסום ובתגובה לו מעלה כי הוא מתמקד בהכפשת שמה של המתווכת והצגתה כאור שלילי. הנתבעת תולה יהבה בחופש הביטוי ובזכותה הלגיטימית להביע דעה ולבקר את התנהלות התובעות ובייחוד את התנהלותה של המתווכת. עם כל הכבוד הראוי, הרי שלא ניתן לראות באמירותיה ובתגובה לאמירה הבעת דעה או ביקורת. אמירות כמו: "רונית המתווכת לא הודתה בעבודות בלשון המעטה, והטעתה את בית המשפט" ותגובת הנתבעת כמו "חברה חמדנית שלא בוחלת בשום אמצעי לסחוט אותך עד השקל האחרון" אינן בגדר ביקורת לגיטימית שראויה לחסות תחת חופש הביטוי. חופש הביטוי אינו מושג ערטילאי נטול גבולות וגם הוא תחום באינטרסים אחרים הראויים להגנה.

האמירות מייחסות לתובעות מעשים פליליים ומתוך דברי הנתבעת בעצמה עולה כי הם נועדו לפגוע במשלה ידן. הנתבעת בעצמה לא הכחישה כי מטרתה הייתה להרחיק מהתובעות אנשים ולמנוע מצב שיתקשרו עימן לצורך שירותי תיווך ובכך מתקיים היסוד הנדרש גם לעניין זה. הדברים מדברים בעד עצמם ועל כן כל שלושת הפרסומים מהווים "לשון הרע" כמשמעותה בדין. לא עלה בידי הנתבעים לבסס איזו מההגנות הקבועות בחוק וכל טענותיהם לעניין ההגנות – נדחות.

בשקלול הנתונים הרלבנטיים, לרבות לשון הפרסומים, הפגיעה הגלומה בהם, הזדון שהיה גלום בהם, כמות הפרסומים (2) ביחס לכל תובעת, משך הפרסומים, ובהינתן שהפרסומים נמחקו בטווח של דקות עד שעות, ובראי הפסיקה הנוהגת, יש לפסוק לקבוצת בראל פיצוי בסך של 10,000 ₪. למתווכת יש לפסוק פיצוי בסך של 15,000 ₪, מאחר והפגיעה בה הייתה קשה יותר בשים לב ללשון הפרסומים.

פסק דין

מבוא

1. בפניי שתי תביעות בעילה לפי [חוק לשון הרע](#), התשכ"ה – 1965 (להלן - החוק), שהדיון בהן אוחד.

2. **קבוצת בראל נכסים בע"מ**, התובעת בתיק מס' 33646-03-19, היא חברה העוסקת במתן שירותי תיווך ושיווק נדל"ן (להלן - קבוצת בראל).

תביעתה הועמדה על סך 150,000 ₪ בגין שני פרסומים נטענים שפרסמו הנתבעים בעמוד העסקי באתר של קבוצת בראל ברשת החברתית "פייסבוק" (להלן - האתר).

גב' רונית מירמוביץ, התובעת בתיק מס' 33507-04-19, היא מתווכת העוסקת בתיווך ושיווק נדל"ן (להלן - המתווכת), שבזמנים הרלבנטיים ניהלה את סניף זיכרון יעקב בקבוצת בראל. המתווכת הגישה תביעה על סך 200,000 ₪ בגין שני פרסומים נטענים שפרסמה הנתבעת בעמוד העסקי של קבוצת בראל באתר.

הנתבעים הם בני זוג אשר רכשו, יחד עם בתם, מגרש בזיכרון יעקב ששווק על ידי התובעות.

3. לתביעות שבפניי קדם סכסוך כספי בין הצדדים בגין תשלום דמי תיווך עבור עסקת רכישה המגרש. הסכסוך הכספי הוכרע בתא"מ [30477-07-17](#), בו ניתן פסק דין על ידי כב' השופט צ'יזיק ביום 20/11/18 (להלן - הליך התיווך).

במסגרת התביעות המתנהלות בפניי אין בכוונתי להידרש לסכסוך גופו בעניין עמלת התיווך, שכאמור הוכרע זה מכבר בפסק דין חלוט אלא לפרסומים נשוא התביעות בלבד.

בשים לב לאיחוד הדיונים ההתייחסות להליכים תהיה במאוחד למעט הצד האופרטיבי.

הפרסומים נשוא התביעות

4. ביום 15/12/18 פרסמה הנתבעת בדף העסקי של קבוצת בראל באתר את הדברים הבאים, שיכוננו להלן מטעמי נוחות - הפרסום הראשון:

"קבוצת בראל, הינה קבוצה של נוכלים ורמאים שהקו המנחה שלהם הינו הונאת הציבור. רונית מירמוביץ שמגדירה עצמה שמנכ"ל הקבוצה, מוליכה שולל את המתעניינים ברכוש ומחתימה אותם על על טפסי מרמה (כך במקור, א.ז). אנו ממליצים לכם להתרחק ולהימנע מכל קשר ועסקה עם קבוצת הנוכלים."

אין מחלוקת כי בחלוף מספר דקות ממועד הפרסום, הנתבעת מחקה את הפרסום הראשון.

ביום 16/12/18 פרסמה הנתבעת את הפרסום השני, שזו לשונו:

"בהחלט איננו ממליצים על התקשרות עם חברת בראל. לנו היה מקרה בו גב' רונית מירמוביץ החתימה אותנו על טופס תיווך, למרות שלמעשה המגרשים הוצגו בפנינו ע"י מתווכת אחרת מספר שבועות קודם לכן. רצינו להגיע לפשרה של תשלום, 50% אולם הנ"ל הובילו אותנו לבית משפט, בו, רונית המתווכת לא הודתה בעובדות בלשון המעטה, והטעתה את בית המשפט. שימו לב בהתקשות מול חברת בראל נכסים, התרחקו מהם." (כך במקור, א.ז).

בתגובה לפרסום השני, הנתבע מס' 2 פרסם ביום 16/12/18 את הדברים הבאים:

“זה גם הניסיון שלי. חברה חמדנית שלא בוחלת בשום אמצעי לסחוט אותך עד השקל האחרון.” (להלן מטעמי נוחות - הפרסום השלישי).

5. תביעתה של קבוצת בראל מושתתת על שני פרסומים: הראשון והשלישי. תביעתה של המתווכת מושתתת על שני פרסומים: הראשון והשני. תיאור ההליכים בתיק
6. קבוצת בראל הגישה תביעתה במרץ 2019 ותביעתה של המתווכת הוגשה באפריל 2019. התביעות אוחדו בהתאם להחלטת כב' הרשמת הבכירה פרבר מיום 03/09/19. משלא עלה בידי הצדדים להגיע להסכמה, התיק נקבע להגשת תצהירים ושמיעת ראיות בפני כב' השופטת קלמפנר - נבון. עם תחילת כהונתי בבית המשפט בחיפה הועבר התיק לטיפול.
7. מטעם קבוצת בראל הגישו תצהירים והעידו: **מר אמיר ברמלי** - בעלים ומנהל קבוצת בראל נכסים; **מר יוסי ויזל** – בעלים ומנהל קבוצת בראל נכסים. מטעם המתווכת הוגש תצהיר והעידה: **התובעת בעצמה**. מטעם הנתבעים הגישו תצהירים והעידו: **הנתבעת בעצמה**; **גב' כרמית שירן רויטמן** - בתם של הנתבעים. הנתבעים צירפו לתצהיריהם חוות דעת מומחה, שנערכה בידי **מר איתי אמינוף**, שנחקר בפניי במועד ההוכחות הקבוע בתיק. לאחר שמיעת הראיות הוגשו סיכומים בכתב והתיק בשל למתן פסק דין.
- תמצית טענות הצדדים
8. התובעות טוענות כי הפרסומים נשוא התביעות מהווים לשון הרע כמשמעות מונח זה בחוק. לטענתן, יש בפרסומים כדי להציגן באור שלילי ולהעלות לגביהן חשדות להתנהלות לא ראויה. נטען כי הפרסומים נעשו מתוך כוונה וזדון לפגוע בהן, בתדמיתן ובמשלח ידן ולבזותן בעיני אחרים. עוד נטען כי הפרסומים נולדו לאחר מתן פסק הדין בעניין דמי התיווך ביום 20/11/18, שחייב את בתם של הנתבעים לשאת במלוא עמלת התיווך. לעמדת התובעות עיתוי הפרסום נעשה במטרה לפגוע בהן בזדון ולגרום להן נזק.

קבוצת בראל טוענת בכתב תביעתה כי החומרה היתרה הגלומה בדברים שפורסמו טמונה בכך שהפרסומים נעשו על גבי הדף העסקי שלה, המונה 3,168 עוקבים, בהם לקוחות פוטנציאליים וקולגות בענף כך שפוטנציאל הפגיעה בה מתעצם.

בסיכומיה טוענת קבוצת בראל כי יש לבחון את הפרסומים כמכלול ולא כל אחד בפני עצמו, שכן מדובר בסדרת פרסומים בה השלם עולה על סך חלקיו.

קבוצת בראל עותרת לחיוב הנתבעים בתשלום בסך של 150,000 ₪ ללא הוכחת נזק, לפי כפל פיצוי מכוח [סעיף 7א\(ג\)](#) לחוק.

המתווכת טוענת כי הפרסומים שפורסמו על ידי הנתבעת פוגעים בה באופן אישי ובשמה הטוב, מתוך כוונה לפגוע בה, בתדמיתה החיובית ובמשלח ידה.

עוד נטען כי עצם העובדה שהנתבעת בעצמה פעלה למחיקת הפרסומים אך ממחישה את פוטנציאל הפגיעה שהיה גלום בהם.

המתווכת עותרת לחיוב הנתבעת בסך של 200,000 ₪ בגין שני פרסומים, ללא הוכחת נזק, מכוח [סעיף 7א\(ג\)](#) לחוק. לחילופין, עתרה לפיצוי בסך של 100,000 ₪ ללא הוכחת נזק.

עוד עתרה למתן צו עשה המורה לנתבעת לפרסם התנצלות רשמית בדף העסקי של קבוצת בראל באתר.

9. **הנתבעים טוענים להגנות השונות הקבועות בחוק ובכלל זה להגנות המנויות בסעיפים 13,14 ו-15 לחוק.**

הנתבעים אינם חולקים על כך שהפרסומים נולדו לאחר שהתקבל פסק הדין בעניין דמי התיווך. בכתב הגנתם הם מעלים טענות שונות כנגד התנהלותה של המתווכת בהליך דמי התיווך, מה שהוביל לטענתם לכתיבת הפרסומים, שלעמדתם מהווים הבעת דעה לגיטימית על התנהלותה ואמירותיה של המתווכת בתביעת דמי התיווך (סעיפים 23-24 לכתב ההגנה).

עוד נטען כי הפרסומים לא מהווים פרסום כמשמעו בחוק אלא מדובר בביקורת צרכנית החוסה תחת חופש הביטוי שנכתבה על ידם בדף העסקי של קבוצת בראל באתר, בחלון ייעודי, המזמין את מבקרי הדף להמליץ או לא להמליץ על קבוצת בראל ולנמק המלצתם. הנתבעים מציינים שעוקבי העמוד לא נחשפים לביקורת בעת גלישתם בעמוד, אלא רק עם כניסתם לחלון שיועד לביקורות.

ביחס לפרסום הראשון טוענים הנתבעים כי הוא הוסר כעבור שניות בודדות מרגע פרסומו, כך שאיש לא נחשף אליו למעט מר אמיר ברמלי, הבעלים של קבוצת בראל, אשר קיבל התראה למכשיר הנייד שלו. מכך עולה לשיטתם כי פרסום זה אינו מהווה פרסום כמשמעו בחוק.

לגבי הפרסום השני טוענים הנתבעים כי מדובר בביקורת צרכנית לגיטימית, שהוסרה תוך מספר שעות ממועד פרסומה. לדבריהם, מדובר בהבעת דעה לגיטימית נוכח מה שנטען להיות ניסיונם המר עם התובעות. עוד נטען שהדברים פורסמו במקום המיועד להעלאת ביקורת, כך שאין מדובר בלשון הרע אלא אי המלצה בדבר התקשרות.

לגבי הפרסום השלישי נטען שהוא נכתב כתגובה לפרסום השני, והוסר עם הסרתו של הפרסום השני. כך שלמעשה שלושת הפרסומים הוסרו זמן קצר לאחר פרסומם.

לשיטת הנתבעים, ב"כ התובעות פנה אליהם בדרישה להסרת הפרסומים לאחר שהפרסום הראשון הוסר וכי הפרסומים הוסרו לבקשתו והנתבעת אף הביעה התנצלותה.

עוד נטען על ידי הנתבעים כי הפרסומים לא גררו אחריהם תגובות ו/או שיתופים וגם לא סימן Like, מה שמוכיח לשיטתם כי הפרסומים לא נצפו על ידי העוקבים ומכאן שלא נגרם כל נזק לתובעות.

בסיכומיהם טענו הנתבעים כי מחקירתו הנגדית של מר ברמלי עולה שאיש לא פנה אליו ודיווח כי נחשף לפרסומים ועל כן אין לקבוע כי הפרסומים עולים בגדר עוולה לפי [סעיף 7 לחוק](#).

עוד טענו בסיכומיהם כי יומן הביקורות בדף הפייסבוק של קבוצת בראל אינו פעיל, כך שבמועד כתיבת הפרסומים יומן הביקורות היה ריק וכי הביקורות החיוביות הכלולות בו נכתבו ע"י עובדים של קבוצת בראל.

ביחס לפרסום השני והשלישי טענו הנתבעים כי הם מהווים פרסום מותר בהתאם [לסעיף 13\(5\)](#) לחוק המהווה גם "דין וחשבון נכון והוגן" מכוח [סעיף 13\(7\)](#) לחוק וכי עומדות להן הגנת האמת בפרסום מכוח [סעיף 14 לחוק](#) והגנת תום הלב מכוח [סעיף 15 לחוק](#).

תמצית ההכרעה

10. לאחר עיון בכתבי הטענות שהוגשו על נספחיהם, בכתבי הסיכומים, שמיעת עדות הצדדים והעדים מטעמם ובשים לב למכלול הנסיבות העובדתיות והמשפטיות בתיק זה - דין שתי התביעות להתקבל, אם כי באופן חלקי. להלן הנימוקים.

הראיות שהובאו מטעם הצדדים

11. הראיות מטעם התובעים:

עדותו של מר אמיר ברמלי:

לאחר בחינת תצהירו ושמיעת עדותו בפניי אקבע כי עדותו הייתה מהימנה בעיניי והותירה רושם טוב. העד השיב לגופו של עניין באופן ענייני ותמציתי לכל השאלות שהופנו אליו בחקירתו הממושכת יחסית. התרשמתי שהוא אינו מעורה ברזי הטכנולוגיה וכבעל עסק, וכי מה שעמד לנגד עיניו הוא למזער את הנזקים הצפויים מהפרסומים האמורים והדברים התקבלו על דעתי. עדותו לא נסתרה ולא הופרכה ואני מאמצת אותה.

עדותו של מר יוסי ויזל:

לאחר שמיעת עדותו אקבע כי היא נשמעה באופן רציני ומדוד. העד השיב בפשטות והבהיר כי נחשף לפרסום בו היה כתוב "נוכלים ורמאים." העד אישר כי נחשף לפרסום הראשון לאחר שמר ברמלי שלח לו את ההודעה בעניין. מעדותו עלה כי אף הוא אינו מעורה ברזי הטכנולוגיה וכי לשם כך הוא ומר ברמלי מעסיקים צוות של ארבעה עובדים. העד השיב בצורה עניינית וניכר היה כי הוא משיב על פי מיטב ידיעתו. עדותו הייתה אמינה בעיניי ונתתי אמון.

עדותה של המתווכת:

חלק גדול מן השאלות שהופנו לעדה נסבו סביב הסכסוך בעניין דמי התיווך וההליך שהתנהל בגינו ולא היה בהן כל רלבנטיות למחלוקת שבפניי, כפי שאף ציינתי לא אחת במהלך דיון ההוכחות ואין בכוונתי להידרש לדברים במסגרת זו. העדה תיארה בעדותה כיצד נחשפה לראשונה לפרסום הראשון, באופן שעולה בקנה אחד עם עדותו של מר ברמלי. בנוסף תיארה כיצד נחשפה לפרסום השני. מעדותה עלה כי עובדים נוספים נחשפו לפרסום (ר' עמ' 18 לפרוטוקול, ש' 34-33). העדה העידה ברוע, בשטף ובכהירות והיטיבה לתאר את תחושותיה לאחר שנחשפה לפרסומים ונתתי בעדותה אמון מלא.

12. הראיות מטעם הנתבעים

עדותו של המומחה - מר איתי אמינוף:

בשים לב לכך שאין מחלוקת שכל הפרסומים נמחקו, נדונה שאלת משך פרסומם ברשת האינטרנט וסוגיית היקף השיפתם.

מחוות דעתו עלה שהפרסום הראשון היה באוויר לכל היותר כארבע דקות (סעיף 23 לחוות דעתו). כך שלדעתו, הסיכוי שהוא נצפה הוא אפסי.

ביחס לפרסום השני מציין המומחה כי על סמך הנתונים שהוצגו בפניו, אין לדעת מתי הוא הוסר. עם זאת, אין מחלוקת כי הוא הוסר ביום 16/12/18. לשיטתו, הסיכוי שמישהו צפה בפרסום השני והשלישי הוא נמוך יחסית, גם אם קיים.

המומחה השיב באופן שוטף וענייני ואישר כי למעשה תחום עיסוקו הוא מקסום השיפה באינטרנט. בחקירתו, הסביר המומחה כי שעת העלאת הפרסום הראשון נקבעה על ידו בהתבסס על הממצאים שהוצגו בפניו, כך שאם חל בהם שינוי, אזי גם השעה משתנה בהתאם. מעדותו עלה כי למעשה לא ניתן להצביע באופן מדויק על השעה בה הפרסום עלה לאוויר. יוער כי השערותיו לגבי מספר הגורמים שצפו או יכלו לצפות לא התבססה על ראיות אלא על הערכות שלא בוססו.

העד ענה בצורה עניינית ועל פי מיטב ידיעתו וניסיונו, הגם שתשובתו לא בהכרח התיישבו עם גרסת הנתבעים והרשום לגבי החקירה החוזרת מדבר בעניין זה בעד עצמו. (ר' עמ' 26 לפרוטוקול, ש' 11-8).

בסופו של יום לא מצאתי כי יש מקום לתת לעדותו משקל משמעותי מאחר וככל שחוות הדעת נועדה לתמוך בגרסת הנתבעים לפיה הפרסומים, ובייחוד הראשון, לא מהווים "פרסום" כהגדרתו בחוק הרי שחוות הדעת אינה תומכת בכך. גם אם אקבל עמדת המומחה שהפרסום הראשון היה באוויר למשך 4 דקות לכל היותר, עדיין יש בכך כדי לענות על דרישת "הפרסום בכתב" והחזקות הגלומות בפרסום בכתב עפ"י הוראת [סעיף 2 לחוק](#).

עדותה של הגב' כרמית שירן רויטמן:

כלל השאלות שהופנו לעדה לא היו רלבנטיות לליבת המחלוקת, אלא עסקו רובן ככולן בהליך הקודם בעניין דמי התיווך, כך שלא מצאתי כי היה בעדותה כדי לתרום לגדר המחלוקת.

על מנת שלא לפגוע בעדה שלא לצורך אעיר רק כי לא מצאתי את עדותה כמהימנה בעיניי. העדה השיבה באופן מתחמק במכלול ההיבטים שהוצגו לה לרבות נושאים שלא סביר בעיניי כי אינה

זוכרת או יודעת להשיב. כך למשל כשנשאלה מה המחיר ששילמה עבור המגרש שרכשה, השיבה כי אינה זוכרת דבר שנראה כי אינו מתקבל על הדעת. משלא מצאתי כי עדותה רלבנטית להיבטים של לשון הרע ובשים לב לקשר בינה ובין הנתבעים הרי שלא מצאתי כי היה בה כדי לתרום לבירור התביעות.

עדותה של הנתבעת:

הנתבעת העידה באופן תוקפני ולחוף ואישרה כי הפרסומים הראשון והשני נעשו על ידה. הנתבעת הודתה כי היא עצמה לא התקשרה עם התובעות בהסכם שירותי תיווך והסבירה כי כתבה את הפרסומים עקב אכזבתה מתוצאות פסק הדין שניתן בעניין דמי התיווך, הגם שהתביעה כלפיה אישית נדחתה בעוד שכתה חויבה בתשלום (ראה: פרוטוקול מיום 24/05/21, עמ' 33, ש' 7-1). כך לדבריה:

"ש. האם נכון יהיה לומר שבאותו רגע קונן כך זעם ורגשי נקמה, רצית לפגוע בבראל?"

ת. לא. כתבתי את הביקורת עקב התנהלות מאכזבת שהייתה לנו מול בראל ורונית מירמוביץ וחשבתי לנכון שחשוב להזהיר לקוחות לא לחתום על טפסים שמטעים אותם והתנהלות לא נכונה ומה שנראה בעיניי שקר של רונית מירמוביץ לבית המשפט". (פרוטוקול מיום 24/05/21, עמ' 28, ש' 29-31).

העדה הסבירה כי הפרסומים נכתבו מתוך רצון להביע ביקורת על התנהלות התובעות בהליך שהתקיים בעניין דמי התיווך ולהזהיר את קהל היעד של התובעות מהתקשרות איתן "רציתי שאנשים ייזהרו מטפסים והתנהגות לא הוגנת של בראל". (עמ' 32 לפרוטוקול, ש' 5). בנוגע לפרסום הראשון, הסבירה הנתבעת כי הוא הוסר תוך שניות בודדות והודתה כי תחתיו פרסמה את הפרסום השני על התנהלות התובעות.

לאחר שמיעת עדותה אציין כי לא מצאתי לתת אמון בטענותיה או באמור בעדותה. התרשמתי כי הנתבעת מודעת היטב לקושי הטמון בפרסומים שפורסמו על ידה בשני הנוסחים וניסתה בעדותה ללכת "בין הטיפות" במסגרת מתן תשובותיה. בפועל התרשמתי כי הרקע לפרסום היה תוצאת פסק הדין בהליך התיווך וזעמה של הנתבעת בדבר התוצאה בכל הנוגע לחיוב בתה, לרבות בתשלום הוצאות המשפט. מצאתי את עדותה בפניי בכל הנושאים הייתה מתחמקת ומדוקלמת ולא נתתי בה כל אמון.

[חוק איסור לשון הרע](#) - המסגרת הנורמטיבית

13. החוק יוצר איזון סטטוטורי בין הזכות לשמו הטוב של האדם לבין חופש הביטוי והדברים נקבעו בפסיקה פעמים רבות. בית המשפט המחוזי בחיפה בע"א (ח"י) 62261-01-17 ישראל בן עזרא נ' עיריית עכו (פורסם בנבו, 03.07.17) קבע כי:

"חוק איסור לשון הרע יוצר איזון עדין בין זכויות ואינטרסים כבדי משקל העלולים להיות לעיתים מנוגדים: הזכות לשם טוב מן הצד האחד והזכות לחופש הביטוי מן הצד האחר (ראו לדוגמא: ע"א 751/10 פלוני נ' דייך – אורבך [פורסם בנבו] (8.2.2012); ע"א 89/04 נודלמן נ' שרנסקי [פורסם בנבו] (14.08.2008)). בית המשפט קבע לא אחת כי הן הזכות לחופש הביטוי והן הזכות לשם טוב נגזרות-בשיטתנו- מן ההגנה על אותה זכות יסוד, היא כבוד האדם (ראו: רע"א 10520/03 בן גביר נ' דנקנר [פורסם בנבו] (12.11.2006); ע"א 6871/99 רינת נ' רום, פ"ד נו(4), 72, 91). נאמר כי הזכות לשם טוב נועדה להגן על ההערכה העצמית ועל כבודו של אדם, ומבוססת על הצורך האנושי בהערכה פנימית, בגאווה אישית ובהכרה חברתית (ע"א 10281/03 קורן נ' ארגוב [פורסם בנבו] (12.12.2006)). בע"א 214/89 אבנרי נ' שפירא, פ"ד מג(3), 840 ציין בית המשפט (בעמ' 856) כי "כבוד האדם ושמו הטוב חשובים לעתים לאדם כחיים עצמם, והם יקרים לו לרוב יותר מכל נכס אחר". מצדו השני של המתנס ניצבת הזכות לחופש הביטוי שאין צורך להכביר מלים לגבי מעמדה וחשיבותה בשיטתנו המשפטית".

הוראותיו של החוק מבטאות את נקודת האיזון בין שתי הזכויות, של חופש הביטוי ושל הזכות לשם טוב, כאשר זכויות אלה מתנגשות ביניהן. עוולה של לשון הרע מתגבשת בהתקיים שני יסודות עובדתיים מצטברים: יסוד "הפרסום" ויסוד "לשון הרע".

סעיף 1 לחוק מגדיר מה אותה "לשון הרע" שפרסומה עלול:
 "(1) להשפיל אדם בעיני הבריות או לעשותו מטרה לשנאה, לבוז או ללעג מצידם.

(2) לבזות אדם בשל מעשים, התנהגות או תכונות המיוחסים לו.
 (3) לפגוע באדם במשרתו, אם משרה ציבורית ואם משרה אחרת, בעסקו, במשלח ידו או במקצועו ...".

סעיף 2 לחוק מגדיר מהו אותו "פרסום" המהווה חלק מיסודות העילה:

"פרסום מהו-

(א) פרסום, לעניין לשון הרע - בין בעל פה ובין בכתב או בדפוס, לרבות ציור, דמות, תנועה, צליל וכל אמצעי אחר.
 (ב) רואים כפרסום לשון הרע, בלי למעט מדרכי פרסום אחרות:
 (1) אם היתה מיועדת לאדם זולת הנפגע והגיעה לאותו אדם או לאדם אחר זולת הנפגע,

(2) אם היתה בכתב והכתב עשוי היה, לפי הנסיבות להגיע לאדם זולת הנפגע".

מאז חקיקת החוק, בשנת 1965, חלו תמורות רבות באופן שבו מתנהל השיח הציבורי וביכולתם של פרטים לממש את זכותם לחופש הביטוי. עמד על כך כב' השופט (בדימוס) ריבלין בע"א [4447/07](#) מור נ' ברק אי.טי.סי [1995] החברה לשרותי בזק בינלאומיים בע"מ, פ"ד סג (3) 664 (2010) (להלן - הלכת מור) :

"האינטרנט הוא "כיכר העיר" החדשה שהכול שותפים לה. המדיום החדש – המרחב הווירטואלי – מצוי בכל ופתוח לכל. הכלים שהוא מציע, ובהם "חדרי השיח", הדואר האלקטרוני, הגלישה על גלי הרשת העולמית ובתוך הרשתות החברתיות – מאפשרים קבלת מידע והעברתו, "האזנה" לדעות של אחרים והשמעתן של דעות עצמיות. זהו אפוא אמצעי דמוקרטי מובהק המקדם גם את עקרון השוויון ומציב מחסום בפני התערבות שלטונית ובפועל רגולטיבית בחופש הביטוי".

יחד עם זאת, האיזון בין חופש הביטוי (בעידן העכשווי) לבין הזכות לשם טוב נותר בעינו, כפי שנפסק על ידי כב' השופט עמית [ברע"א 1688/18](#) טרנה נ' נתניהו (פורסם בנבו, 15.04.2018):

"רוצה לומר כי מתן חסינות לפרסום בפייסבוק מפני איסור לשון הרע, משקפת גישה רומנטית-משהו כלפי כיכר השוק הווירטואלית על ההמולה השוררת בה, ריחותיה וצבעיה. קבלת גישתו של בא כוח המבקש לגבי זירת הפייסבוק משמעה התרה מוחלטת של הרסן, ובמקום שכיכר השוק תוצף באלף פרחים של חופש הביטוי, עלול דווקא הניחוח הכבד של מי השופכין שעלו על גדותיהם להשתלט על השיח. איסור לשון הרע, על מכלול החסינויות וההגנות שבו, תוך יישומו המושכל והתאמתו לעידן המודרני – כולל ההתחשבות בטיב הפרסום ובזירת הפרסום בבחינת "המדיום הוא המסר" – יש בו כדי לאזן בין מוכרי הפרחים בכיכר השוק לבין אחרים, שמרכולתם גסה ודברי הבלע והכזב שלהם מבקשים למלא את החלל".

מכאן עולה כי [חוק איסור לשון הרע](#) חל על פרסומים בפייסבוק, על מכלול החסינויות וההגנות שבו, תוך יישומו המושכל והתאמתו לעידן המודרני, והכל בראי החקיקה והפסיקה הקיימות והמתעדכנות.

על מנת לבחון האם פרסום כלשהוא עונה על הגדרת "לשון הרע" נדרש בית המשפט למבחן בן ארבעה שלבים:

- בחינת התיבה/הביטוי הנטענים להיות לשון הרע על פי אמות מידה אובייקטיביות של האדם הסביר בנסיבות העניין ועל פי לשון הפרסום;

- האם ניתן לקבוע שמדובר בביטוי שהחוק התכוון להטיל חבות בגינו מתוך ראיית תכלית החוק והאיזונים בינו ובין אינטרסים אחרים;
 - בהנחה ששני התנאים הראשונים מתקיימים הרי שבשלב השלישי ייבחן קיומן של ההגנות הקבועות בחוק;
 - סוגיית הפיצויים/הנזק.
- (ר' לעניין זה [ע"א 4534/02](#) רשת שוקן בע"מ נ' הרציקוביץ', פ"ד נח(3) 558, בעמ' 568).

השלב הראשון בפרשנות הפרסום, הינו מבחן אובייקטיבי ולפיו:
 "אין חשיבות לשאלה מה הייתה כוונתו של המפרסם מחד גיסא, ואין חשיבות לשאלה כיצד הבין את הדברים בפועל מי שקרא את הדברים מאידך גיסא. המבחן הקובע הוא, מהי, לדעת השופט היושב בדין, המשמעות, שקורא סביר היה מייחס למלים".

(ר' [ע"א 740/86](#) תומרקין נ' העצני, פ"ד מג(2) 333, בעמ' 337; [ע"א 7380/06](#) דרור חוטר-ישי נ' מרדכי גילת, (פורסם בנבו, 2.3.11, פסקה 49)).

מן הכלל אל הפרט

14. הפרסום הראשון – האם הוא מהווה פרסום כמשמעו בחוק?

לשיטת הנתבעים, הפרסום הראשון הוסר שניות אחדות לאחר פרסומו, ומשכך אין לראות בו כפרסום כהגדרתו בחוק, מאחר ואינו נחשף לעיני האחר.

אין בידי לקבל טענה זו.

ראשית, עפ"י ממצאי חוות הדעת שצורפה מטעם הנתבעים וכפי שגם עולה מעדותו של המומחה, אפשרי והפרסום הראשון היה באוויר כארבע דקות (ראה: פרוטוקול מיום 24.05.21, עמ' 22, ש' 13-25).

שנית, הנתבעת בעצמה אף מודה כי היא פרסמה את הפרסום הראשון באתר, אם כי לדבריה הוא הוסר לאחר שניות בודדות.

כאמור, עוללת לשון הרע קמה בהתקיימם של שני יסודות מצטברים: לשון הרע ופרסום.

ביחס לפרסום בכתב, [בע"א \(ת"א\) 1564/09](#) יהודה רגב נ' מעין אמודאי (פורסם בנבו, 25.2.10, פסקה 15) נפסק כי:

"לגבי פרסום בכתב, קיימת חזקה בחוק, בסעיף 2(ב), לפיה אין צורך להוכיח שהפרסום הגיע בפועל לידיעתו של אדם נוסף, אלא די להוכיח כי בנסיבות העניין הפרסום עשוי היה להגיע לידיעת אדם נוסף. במצב דברים זה, פטור

התובע מהחובה להביא לבית המשפט עד שקלט את הפרסום, ודי לו להוכיח לפי מאזן ההסתברויות שמנסיבות העניין עולה שאכן היה אדם כזה".

המצב שונה ביחס לפרסום בע"פ:

"כך, למשל, כאשר התובע והנתבע יושבים יחדיו במסעדה, והנתבע צועק בקול את דיבתו של התובע, ברור הוא כי לשון הרע הגיעה לאוזני אנשים רבים, אך ייתכן שהתובע לא יוכל לאתר איש מהם לכשירצה להגיש תביעה נגד הנתבע אחר-כך. לפי ההלכה כיום, תביעתו של תובע כזה תיכשל, בעוד שאם היה הנתבע כותב את הדברים על שלט שאותו היה מניף באותה מסעדה היתה התביעה מצליחה" ([חאלד גנאים מרדכי קרמיניצר ובועז שנוור לשון הרע הדין המצוי והרצוי](#) 215 (נועה מוטרן, עורכת, 2005)).

דברים דומים נפסקו גם ע"י כב' השופט ד"ר סטולר בת"א [2247-08-07](#) בנק דיסקונט לישראל בעמ נ' שגב תאילנד בע"מ ואח' (פורסם בנבו, 06.12.09, פסקה 193):

"בהתאם לסעיף 2(ב)2 ([לחוק איסור לשון הרע](#)), רואים פרסום לשון הרע אם היה בכתב והכתב עשוי היה, לפי הנסיבות להגיע לאדם זולת הנפגע. דהיינו על פי הוראות החוק אין צורך (כפי שסבר הנתבע 3) להוכיח לצורך קיום העוולה שהודעות הומצאו למחזיקים ודי בכך שהודעת העיקול עשויה הייתה לפי הנסיבות להגיע לאדם אחר זולת הנפגע. בספרם של [ח' גנאים, מ' קרמיניצר וב' שנוור, "לשון הרע – הדין המצוי והרצוי"](#) – עמוד 214 (2005) נכתב: "בכל הקשור לדרך הוכחת הפרסום, מבחין החוק המצוי בישראל בין פרסום בכתב לבין פרסום בע"פ. ההבחנה הזו נמצאת בסעיף 2(ב)2 ([לחוק הקיים](#)), שקובע שלגבי פרסומים בכתב אין צורך להוכיח שהפרסום הגיע לידיעתו של אדם נוסף, אלא די להוכיח כי בנסיבות העניין הכתב היה עשוי להגיע לידיעת אדם נוסף".

בעידן הנוכחי, בו הבמה העיקרית להעברת מסרים ולהתבטאויות היא באמצעות האינטרנט והרשתות החברתיות בפרט וכל עוד כאמור לא תוקן החוק, כך שלמעשה הוא חל על פרסומים ברשתות החברתיות, הפרסום הפך נפוץ יותר ודי בלחיצת כפתור בכדי שהפרסום יתגלגל הלאה וייחשף לעיני האחר, גם אם הוא נמחק לאחר שניות ספורות או דקות בודדות, אין למפרסם שליטה על חשיפתו לכמות בלתי מוגבלת של קוראים. כך שגם אם הפרסום לא גרר אחריו תגובות ושיתופים, ועל כך אין מחלוקת, אין זה אומר בהכרח שהוא לא נחשף לעיני האחר. כך שהחזקה הקבועה [בסעיף 2\(ב\)2](#) לחוק לפיה הפרסום נעשה בכתב והיה עשוי להגיע לאדם זולת הנפגע מתקיימת בעניינינו.

מכאן מתקיים היסוד שהפרסום יכול והגיע לאדם נוסף זולת התובעות ולכל הפחות אין כל ספק שמדובר בפרסום שמיועד לאחר, כפי שאף הודתה הנתבעת בחקירתה הנגדית:

"לי הייתה כוונה להזהיר אנשים. אני לא יודעת כמה וכמה. לא כתבתי מספרים. רציתי להזהיר את האנשים שבאים ורוכשים קרקעות. כן. שהטפסים שלכם מטעים את האנשים וגם המתוכת שעבדה מולנו. שוב אני אומרת, זה הוסר תוך שניות, רשמתי, מחקתי ופרסמתי את הביקורת השנייה."
(פרוטוקול מיום 24.05.21, עמ' 30 לפרוטוקול, ש' 17-13).

יוער כי גם הטענה שהוא נמחק תוך מספר שניות נסתרה בחוות דעתו של המומחה מטעם הנתבעים שהעריך כי הפרסום היה באוויר כמה דקות.

15. לעניין תוכן הפרסום – בכדי לבחון אם הפרסום מהווה לשון הרע, יש להידרש למבחן שפורט לעיל. יש לבחון את הפרסום בכללותו, מאחר ומשמעות הפרסום נבחנת לא רק על סמך המילים המדויקות שבהן השתמש המפרסם, אלא גם אל מול הנסיבות החיצוניות הסובבות את הפרסום (ראה: [ע"א 723/74](#) הוצאת עיתון "הארץ" בע"מ נ' חברת החשמל לישראל בע"מ (פורסם בנבו, 24.2.97)).

הפסיקה הדגישה כי גם אם בעת בחינת הביטויים יש צורך לעיתים לפרק את הפרסום למרכיביו, הרי שהדבר צריך להיעשות תוך בחינת המכלול:

"...גם כאשר מתמקד הדיון בביטוי ספציפי, מצווה בית המשפט, על-מנת לבחון האם מדובר בביטוי מלעז, לבחון את הפרסום בכללותו... פרשנותו של קטע בפרסום חייבת ליתן את הדעת גם לקטעים האחרים, על-מנת שהתמונה תהא שלמה - הרי זו ברגיל התמונה הנגלית בסופו של דבר גם לעיני הקורא או הצופה שנחשף לפרסום" (ע"א 9462/04 בן ציון מורדוב נ' ידיעות אחרונות בע"מ (פורסם בנבו, 28.12.05))

משמצאתי לקבוע כי מתקיים יסוד הפרסום הנדרש בחוק, הרי שעתה יש להידרש לבחינת לשון הרע הגלומה בו.

בחינת הפרסום בהתאם להוראות החוק ולאור ההלכות המפורטות לעיל במסגרת עריכת האיזון בין הזכויות המתנגשות של חופש הביטוי אל מול זכות התובעות לשם טוב – מעלה כי יש בפרסום משום לשון הרע במוכן הקבוע בדין ובפסיקה.

בחינת הפרסום מעלה שהאמירות בו חורגות מהבעת דעה או ביקורת לגיטימית. אמירות כמו: "קבוצה של נוכלים ורמאים", "מוליכה שולל", "מחתימה אותם על טפסי מרמה", "אנו ממליצים לכם להתרחק ולהימנע מכל קשר ועסקה עם קבוצת הנוכלים" מהוות ביטויים שיש בהם משום

לשון הרע, שמטרתם להשפיל את התובעות בעיניי הבריות ולייחס להן מעשים שליליים ופליליים באופן שיבזה אותן ויפגע במשלח ידן וזאת בצורה ברורה ומובהקת. הדברים אינם משתמעים לשתי פנים ואני דוחה את פרשנותה המאוחרת של הנתבעת בעניין זה. כבר נקבע, כי פרסום המייחס לאדם ביצוע עבירה פלילית ייחשב בדרך כלל ללשון הרע (ראו לעניין זה: [ע"א 310/74](#) שטרית נ' מזרחי, פ"ד ל(1) 389; [ע"א 788/79](#) אברהם ריימר נ' עיזבון המנוח ברקו רייבר, פ"ד לו(2) 144).

אין ספק כי אמירות כמו "נוכלים ורמאים" מיועדות מעצם טיבן להציג את התובעות באור שלילי, ובייחוד את המתווכת לה ייחסו מעשים פליליים, כמו הולכת שולל והחתמה על טפסים במרמה. אפשר שלא בכדי הנתבעת נמלכה בדעתה ובחזרה למחוק את הפרסום הראשון לאחר מעשה. (ראה: פרוטוקול מיום 24.05.21, עמ' 30 ש' 21-22).
אשר על כן הפרסום הראשון עולה כדי לשון הרע.

16. בחינת הפרסום השני והשלישי

מאחר והפרסום השלישי נכתב כתגובה לפרסום השני, אדון בהם במאוחד. אין מחלוקת כי הפרסום שבוצע ע"י בעלה של הנתבעת בא תחת הפרסום הראשון ומטרתו הייתה זהה.

עוד אין מחלוקת כי הפרסום השני פורסם באתר על ידי הנתבעת ביום 15/12/18, בשעות הערב והוסר למחרת בבוקר, לאחר דרישת ב"כ התובעות. משעסקינן ברשתות החברתיות הרי שדי בלחיצת כפתור בכדי שביטויים כאלו ואחרים ימצאו את עצמם בפני כל מאן דהוא, מבלי שלמפרסם יש כל שליטה על הדברים. משכך ברי כי מתקיים יסוד הפרסום, כהגדרתו [בסעיף 2](#) לחוק.

17. **בחינת תוכן הפרסומים** – עיון בפרסום ובתגובה לו מעלה כי הוא מתמקד יותר בהכפשת שמה של המתווכת והצגתה באור שלילי.

הנתבעת תולה יהבה בחופש הביטוי ובזכותה הלגיטימית להביע דעה ולבקר את התנהלות התובעות ובייחוד את התנהלותה של המתווכת. עם כל הכבוד הראוי, הרי שלא שוכנעתי כי ניתן לראות באמירותיה ובתגובה לאמירה הבעת דעה או ביקורת.

אמירות כמו: "רונית המתווכת לא הודתה בעבודות בלשון המעטה, והטעתה את בית המשפט" ותגובת הנתבעת כמו "חברה תמדנית שלא בוחלת בשום אמצעי לסחוט אותך עד השקל האחרון"

אינן בגדר ביקורת לגיטימית שראויה לחסות תחת חופש הביטוי. חופש הביטוי אינו מושג ערטילאי נטול גבולות וגם הוא תחום באינטרסים אחרים הראויים להגנה.

לעניין זה יפים הדברים שנפסקו בע"א [10520/03](#) איתמר בן גביר נ' אמנון דנקנר, (פורסם בנבו, 12.11.06, סעיף 14):

"חופש הביטוי אינו חופש הביזוי והזכות להשמיע אינה הזכות להשפיל, הזרוע המילולית המשתלחת כואבת לעיתים, לא פחות מן הזרוע הפיזית וכשם שהחירות להניף את האחרונה מוגבלת על ידי קצה אפו של הזולת, כך גם החופש לשגר את הראשונה מתוחם על ידי כבודו של האחר."

האמירות מייחסות לתובעות מעשים פליליים ומתוך דברי הנתבעת בעצמה עולה כי הם נועדו לפגוע במשלח ידן. הנתבעת בעצמה לא הכחישה כי מטרתה הייתה להרחיק מהתובעות אנשים ולמנוע מצב שיתקשרו עמן לצורך שירותי תיווך ובכך מתקיים היסוד הנדרש גם לעניין זה. הדברים מדברים בעד עצמם ועל כן כל שלושת הפרסומים מהווים "לשון הרע" כמשמעותה בדין.

18. האם קמה תחולה לאיזו מבין ההגנה להן טענו הנתבעים?

הגנת פרסום מותר

סעיף 13 לחוק קובע רשימה של "פרסומים מותרים" אשר פרסומם לא יהווה עוולה. בסעיף זה העניק המחוקק משקל מכריע לשיקולים כלליים-ציבוריים לפיהם אדם המפרסם לשון הרע בנסיבות **סעיף 13** לחוק ייחנה מהגנה גם אם הפרסום היה כוזב וגם אם פעל בזדון או בחוסר תום לב. ההגנה אף אינה תלויה במידת העניין הציבורי שיש בפרסום. מסיבה זו, זכו ההיתרים הנזכרים **בסעיף 13** לחוק להיקרא "ההגנות המוחלטות" (ראו: **דנ"א 6077/02** חטר - ישי נ' ארבל, (פורסם בנבו, 07.04.03, פסקה 5). עוד יצוין שהנטל להוכחת ההגנה מוטל על שכמו של הטוען לה.

בעניינינו, טוענים הנתבעים להגנה מכוח **סעיף 13(5)** ו- **13(7)** לחוק.

סעיף 13(5) לחוק קובע כי לא ישמש עילה למשפט פלילי או אזרחי – "פרסום על ידי שופט, חבר של בית דין דתי, בורר, או אדם אחר בעל סמכות שיפוטית או מעין שיפוטית על פי דין, שנעשה תוך כדי דיון בפניהם, או בהחלטתם, או פרסום על ידי בעל דין, בא כוחו של בעל דין או עד, שנעשה תוך כדי דיון כאמור;"

הנתבעים טוענים בסיכומיהם כי הם חוסים תחת הגנת [סעיף 13\(5\)](#) לחוק, מאחר ומדובר בדברים שנאמרו במסגרת תביעת התיווך.

הנתבעים לא הציגו כל ראיה ממנה ניתן ללמוד כי הביטויים שנאמרו בפרסומים היו במסגרת ההליך המשפטי שהתנהל בעניין דמי התיווך. יתרה מכך: ברי כי הדברים נרשמו לאחר שכבר ניתן פסק הדין בתביעת התיווך ותוכן הדברים מדבר בעד עצמו. משכך, לא ירדתי לסוף דעתם בעצם הטענה בעניין העלאת הנושא במסגרת דיון כאמור בסיפא של הסעיף והטענה נדחית.

עוד טענו הנתבעים בסיכומיהם כי חלה עליהם ההגנה מכוח [סעיף 13\(7\)](#) דהיינו כי מדובר ב"דין וחשבון נכון והוגן."

[סעיף 13\(7\)](#) לחוק אינו מספק הגנה מוחלטת בכל מקרה של דיווח על אודות הנאמר בישיבה פומבית במסגרת הליך משפטי. ההגנה מותנית בכך שהפרסום נאמן לדברים שנאמרו. בהקשר של הגינות החזרה בפרסום נקבע כי:

"תנאי הוא שהחזרה, שאינה חייבת להיות מילולית או מלאה, תשקף את תוכן הפרסום הקודם בצורה נכונה והוגנת, כלומר לא תוציא דברים מהקשרם, לא תיתן להם ביטוי חד-צדדי או בלתי מאוזן ולא תציג אותם באור אחר או תיתן להם משמעות שונה מאלה שבפרסום הקודם"
(ע"א 348/85 בן ציון נ' הוצאת מודיעים בע"מ, פ"ד מב(1) 797, 802 (1998)).

בעניינינו, לא הוכיחו הנתבעים את אלמנט החזרה בפרסום או כי מדובר בביטויים שנעשה בהם שימוש ע"י אחר או בחלק האחר והטענה גם בעניין זה נדחית. ממילא אין מחלוקת כי הנתבעים לא הביאו את הדברים מתוך פסק הדין אלא להפך: נתנו פרשנות משל עצמם לתוצאת פסק הדין כאשר דברים אלה ממש מהווים בין היתר את לשון הרע במקרה זה. יצוין כי הטענות ביחס לשתי הגנות אלה היו מאולצות ומלאכותיות וחסרות בסיס של ממש.

הגנת אמת בפרסום

[סעיף 14](#) לחוק קובע כי תקום הגנה למפרסם באם יוכח כי "הדבר שפורסם היה אמת והיה בפרסום עניין ציבורי". יסודות אלה הינם יסודות מצטברים ובהתקיים האחד ללא השני, לא תקום ההגנה הקבועה בסעיף.

לטענת הנתבעים מדובר בביקורת צרכנית המתארת את חווית התקשרותה של בתם עם התובעות. אין מחלוקת שבין הצדדים כלל לא התקיים קשר של צרכן ונותן שירות כפי שאף הנתבעת מאשרת בחקירתה הנגדית ומכאן שלא ברור הקשר לביקורת צרכנית והדברים היו נראים מאולצים (ראה: פרוטוקול 24/05/21 עמ' 33, ש' 4-1).

ממילא לא עלה בידם להוכיח את האמת הנתענת בפרסום ו/או העניין הציבורי ואזכיר שוב כי הנתבעת בעצמה החליטה להסיר את הפרסומים מטעמים השמורים עמה במועד קרוב יחסית לפרסום כך שלא ברור כיצד יש בידה להמשיך ולטעון לעניין ציבורי.

הגנת תום הלב

גם בחינת הגנה זו באספקלריה של המקרה שבפניי מוביל לקביעה שאין בהגנות הקבועות [בסעיף 15](#) לחוק כדי להועיל לנתבעים.

[סעיף 15](#) לחוק קובע כי תהא זאת הגנה טובה אם הנתבע עשה את הפרסום בתום לב באחת הנסיבות המפורטות בסעיפי המשנה. קביעה זו משולבת יחד עם עקרון תום הלב הקבוע [בסעיף 16](#) לחוק.

בסיכומיהם, טוענים הנתבעים כי הפרסומים פורסמו בתום לב, כשמטרתם הייתה להביע דעתם על התנהלות התובעות בכדי להביא תועלת לציבור.

פרט לטענות בעלמא הרי שהנתבעים לא הציגו כל תשתית ראייתית שיש בה כדי לתמוך בטענה זו. יתרה מכך, בחקירתה הנגדית הנתבעת מציינת כי מאחר והרגישה כי נגרם עוות בעניין הליך התווך רצתה היא להזהיר לקוחות אחרים מפני התובעות ועדיין כאמור מצאה להסיר את הדברים לאחר פרסומם (ראה: פרוטוקול מיום 24.05.21, עמ' 29-30, ש' 17-13, 22-23).

התנהלות הנתבעים האופפת את הפרסומים ואף את הסרתם מוליכה למסקנה כי הפרסומים בוצעו בכדי לפגוע בתובעות ובשמן הטוב על רקע חיוב ביתם של הנתבעים בהליך התווך, לרבות תשלום הוצאות, כשהמטרה היא בסופו של דבר לפגוע בפרנסתן, כך שאין בסיס לטענה כי מדובר בפעולה שנעשתה בתום לב ואני דוחה את הדברים מכל וכל. לא נתתי כל אמון בעדות הנתבעת בהקשר זה.

לסיכום, לא עלה בידי הנתבעים לבסס איזו מההגנות הקבועות בחוק וכל טענותיהם לעניין ההגנות – נדחות.

משנקבעו יסודות העילה ובהעדר הגנה מאיזו מבין ההגנות להן טענו הנתבעים נותר להכריע בשאלת הפיצוי.

19. שיעור הפיצוי ההולם בנסיבות העניין

סעיף 7א(ב) לחוק מסמיך את בית המשפט לחייב את הנתבע לשלם לנפגע פיצוי, שלא יעלה על 50,000 ש"ח וזאת ללא הוכחת נזק.

סעיף 7א(ג) לחוק קובע כי אם הוכח שלשון הרע פורסמה בכוונה לפגוע, רשאי בית המשפט לחייב את הנתבע לשלם לנפגע פיצוי שלא יעלה על כפל הסכום שבסעיף (ב) לעיל, ללא הוכחת נזק.

מאחר שמדובר בפיצוי שהמחוקק קבע לגביו רף מקסימלי, לבית המשפט נתון שיקול הדעת לקבוע את הפיצוי עד לרף שקבע המחוקק, בנסיבות העניין. הפסיקה נדרשה פעמים רבות לשיקולים שבית המשפט נדרש לשקול בבואו להטיל פיצוי בעילה זו וקבעה כי:

“ בית המשפט צריך להתחשב בנסיבותיו המיוחדות של המקרה ולקחת בחשבון נוסף לטיב העוולה עצמה גם את התנהגותו של המעוול במידה שהיתה זדונית או משולחת כל רסן, את היקף ההשמצה ופרסומה, וכן את התנהגותו במשך כל זמן ניהול המשפט, ולאמוד בהתאם את סכום הפיצויים” (ראה: **ע”א 30/72** שמואל פרידמן נ’ שמואל סגל, פ”ד כז(2), 225).

עוד נקבע בהקשר זה כי בעת קביעת הפיצוי יש לשקול את: היקף הפגיעה במעמדו של הניזוק; בהשפלה שסבל; בתוצאות הצפויות בעתיד; טיב הפרסום; היקפו; מידת פגיעתו; בהתנהגות הצדדים ומידת הזהירות בה נקט המפרסם טרם ביצוע הפרסום.

עוד יש לזכור כי פיצוי ללא הוכחת נזק ניתן לפסוק לא רק כאשר גובה הנזק לא הוכח אלא גם כאשר עצם הנזק לא הוכח (ראו: **רע”א 2015/15** מאיר פלבסקי נ’ מקור הפורמיקה בע”מ (פורסם בנבו, 04.08.16)).

20. גם משך זמן הפרסום מהווה שיקול בעת פסיקת גובה הפיצוי, כפי שנפסק **בע”א (ת”א) 20727-09-20** ידיעות אחרונות בע”מ נ’ אם תרצו – ציונות להיות או לחדול (פורסם בנבו, 7.2.21, פסקה 16):

“ בעת פסיקת הפיצוי יש להתחשב בין היתר בדרך הפרסום, משך זמן הפרסום, התנהגות הצדדים לפני הפרסום ולאחריו. ראה למשל: **רע”א 10520/03** בן גביר נ’ דנקנר [פורסם בנבו] (12.11.06). **ע”א 89/04** נודלמן נ’ שרנסקי [פורסם בנבו] (4.8.08), פסק דיני מיום 4.1.18 בסוגית הנזק **ב.ת.א. 14264-11**

14 כנפו נ' גינבורסקי [פורסם בנבו] (ערעור על פסק הדין נדחה ביום 5.7.19 בע"א 1286/18 גינבורסקי נ' כנפו (פורסם בנבו) וכן פסק דיני בע"א -15267-09-17 סרנה נ' נתניהו [פורסם בנבו] (28.1.18) סעיף 16, שם קבעתי בין היתר כי כאשר סכום הפיצוי שנפסק על ידי הערכאה הדיונית אינו חורג מהסביר בהתחשב במכלול הנסיבות, אין מקום שערכאת ערעור תתערב בגובה הפיצוי שנפסק."

החלט מבחנים אלה על נסיבות המקרה בראי אמות המידה הנהוגות בפסיקה, מלמדת כי במקרה זה הפיצוי שראוי לפסוק ללא הוכחת נזק נמצא ברף התחתון ואסביר. אמנם מצאתי כי לשון הרע הייתה ברף גבוה וקשה ואולם הפרסומים נמחקו זמן קצר יחסית לאחר פרסומם – בטווח של דקות עד מספר שעות ועל הפיצוי לשקף את האיזון המתאים בין רכיבים אלה.

לעניין גובה הפיצוי

21. בחינת הפסיקה הנוהגת במקרים דומים מציפה טווח של פיצויים:

בע"א (מח' – מרכז) 44718-05-17 אשכנזי נ' הדס (פורסם בנבו, 30.7.17) ביחס לביטוי "גנב לא קטן" שנרשם בהודעה פרטית שנשלחה בפייסבוק לנמען אחד (שלא שיתף אחרים על האפשרות הקיימת לכך בפלטפורמה המדוברת) כך שהדבר נותר בגדר פרסום בודד - נפסק פיצוי בסך 5,000 ₪;

בע"א(מחוזי ת"א) 35757-10-16 נידיילי תקשורת בע"מ נ' יואב שאול (פורסם בנבו, 16.01.19), ביחס לשני פרסומים בפייסבוק הכוללים ביטויים כמו "הזיבלון מזלזל בתושבי גבעתיים", "הגיעו מים עד נפש מחרימים את המקומון", נפסק פיצוי בסך של 5,000 ₪.

בע"א (מחוזי חי') 62613-09-16 מרדכי (מוטי) מרקוס נ' אמיר בודהנה (פורסם בנבו, 19.03.17) בגין תגובה שנכתבה לפוסט שהוצג בפייסבוק שכללה ביטויים כמו "שמאלני קיצון שתומך בערבים", "שתדעו לפתוח עליו ולהגיע עד לסניף שלו, לזבל יהודי שמאחל מוות לחיילים שלנו" נפסק פיצוי בסך 10,000 ₪.

בת"א (ת"א) 30645/08 איריס חפץ בורכרדט ואח' נ' ענת פרי (פורסם בנבו, 31.3.11) נדונה תביעתו של אדם שהנתבעת כינתה אותו "סוכן גרמני" וייחסה לו הכחשת שואה בפרסום באתר אינטרנט. ביהמ"ש פסק לתובע פיצוי בסך 7,500 ₪.

לכך מצטרפת הפסיקה אליה הפנו ב"כ הצדדים בסיכומיהם, איש איש על פי עניינו.

22. בשקלול כל הנתונים הרלבנטיים שפורטו לעיל, לרבות לשון הפרסום, הפגיעה הגלומה בו, הזדון שהיה גלום בו, כמות הפרסומים (2) ביחס לכל תובעת, משך הפרסום, ובהינתן שהפרסומים נמחקו בטווח של דקות עד שעות, ובראי הפסיקה הנוהגת שוכנעתי כי יש לפסוק לקבוצת בראל פיצוי בסך של 10,000 ₪. למתווכת מצאתי לפסוק פיצוי בסך של 15,000 ₪, מהנימוקים שפורטו לעיל ומאחר והפגיעה בה הייתה קשה יותר בשים לב ללשון הפרסומים.

23. בשים לב לכך שהפרסומים כבר נמחקו ולהתנצלות הנתבעת מיום 17/12/18 במסגרת התכתובת שהוחלפה בין הצדדים – לא מצאתי כי יש צורך בהתנצלות פומבית.

אחרית דבר

24. התביעה לפי עילת לשון הרע מתקבלת באופן חלקי ביחס לשתי התובעות. ההוראות האופרטיביות יינתנו על פי מספרי התיקים.

25. בת.א. 33646-03-19 :

כפיצוי ללא הוכחת נזק בגין שני הפרסומים, אני מחייבת את הנתבעים, ביחד ולחוד, לשלם לקבוצת בראל סך של 10,000 ₪ בתוך 30 יום מהיום, שאם לא כן יישא הסכום הפרשי הצמדה וריבית כדין מהיום ועד התשלום המלא בפועל. כמו כן יישאו הנתבעים, ביחד ולחוד, בהוצאות קבוצת בראל ושכ"ט ב"כ בסך כולל של 5,000 ₪, שישולמו בתוך 30 יום מהיום שאם לא כן יישא הסכום הפרשי הצמדה וריבית מהיום ועד התשלום המלא בפועל.

25. בת.א. 33507-04-19 :

כפיצוי ללא הוכחת נזק בגין שני הפרסומים, אני מחייבת את הנתבעת, יעל שירן, לשלם לתובעת, רונית מירמוביץ, סך של 15,000 ₪ בתוך 30 יום מהיום, שאם לא כן יישא הסכום הפרשי הצמדה וריבית כדין מהיום ועד התשלום המלא בפועל. בנוסף, הנתבעת תישא בהוצאות התובעת ושכ"ט ב"כ בסך כולל של 5,000 ₪ שישולמו בתוך 30 יום מהיום שאם לא כן יישא הסכום הפרשי הצמדה וריבית מהיום ועד התשלום המלא בפועל.

המזכירות תמציא את פסק הדין לצדדים.

ניתן היום, י"ט ניסן תשפ"ב, 20 אפריל 2022, בהעדר הצדדים.

[בעניין עריכה ושינויים במסמכי פסיקה, תיקיה ועוד באתר נבו – הקש כאן](#)

אביגיל זכריה 54678313-/
נוסח מסמך זה כפוף לשינויי ניסוח ועריכה